
РЕЦЕНЗІЯ

НА КОЛЕКТИВНУ МОНОГРАФІЮ „СТРУКТУРНІ РЕФОРМИ ЕКОНОМІКИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД, ІНСТИТУТИ, СТРАТЕГІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ”. — ДОНЕЦЬК — ТЕРНОПІЛЬ : ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ТНЕУ, 2011. — 848 с.

Нині загальнонаціонального рівня розуміння набув висновок про необхідність формування високорозвинутої постіндустріальної інноваційної економіки, яка забезпечує високий рівень продуктивності та добробут громадян. Досягати цієї мети неможливо без якісних змін інституціонального середовища, яке має забезпечувати сприятливі умови для ініціативної, ефективної та висококультурної діяльності в економічній сфері. Сучасний стан цієї середовища унеможливає рішення стратегічних завдань. Рівень її розвитку відстає від потреб модернізації, диверсифікації та інноваційного розвитку економіки. Подолання відставання визначає необхідність комплексного, системного підходу до здійснення економічних реформ. Світовий досвід проведення реформ свідчить про складність та масштабність роботи з їх здійснення, необхідність пошуку послідовного та системного їх впровадження у реальних умовах. Перелічені аспекти охоплюють не всі, але основні проблеми, які визначають актуальність наукових розробок, що представлені у монографії, у якій представлено узагальнення щодо трансформації економіки України сучасного періоду. В ході досліджень авторському колективу вдалося розкрити протиріччя, умови та фактори формування ефективної структурної перебудови економіки країни та її регіонів. Монографія складається з 8 розділів, сформованих згідно з основними напрямками вдосконалення економічних відносин.

Монографія починається з розгляду теоретико-методологічних засад дослідження структурних трансформацій економіки: методології аналізу структурних процесів в економіці; особливостей сучасного етапу структурних трансформацій; ролі державних інститутів у їх забезпеченні. На позитивну оцінку заслуговує формування набору стратегій для розробки технологій управління забезпеченням економічної безпеки. У роботі обґрунтовано ключові компоненти для розробки стратегії макросистемної еволюції української економіки, здійснено класифікацію набору стратегій в контексті забезпечення високого рівня економічної безпеки.

Окремий розділ присвячено аналізу виробничої та невиробничої діяльності. Як відомо, Україна має

величезний промисловий комплекс. Однак його основним недоліком, як справедливо відмічають автори, є технологічна відсталість у всіх галузях. С метою подолання розбалансованості промислового виробництва пропонується вирішення комплексу стратегічних завдань.

Реалізація стратегічних цілей розвитку вітчизняної економіки можлива лише за умови її орієнтації на інноваційну складову. Тому в монографії визначено цільові орієнтири промислового зростання для забезпечення ефективності реформ, висвітлено проблеми формування та завдання сучасної інноваційної стратегії. Значну увагу приділено економічній оцінці ризику в інноваційній діяльності. Стверджується, що ефективне використання науково-технічного та освітнього потенціалу становиться можливим за умови існування механізму впливу на забезпечення інноваційної перебудови структурної економіки, законодавчого стимулювання інноваційної діяльності на всіх етапах.

Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується швидко зростаючим інтересом до великого комплексу регіональних проблем. Просторовий аспект різноманітних явищ опинився у центрі уваги і при дослідженні питань структурної перебудови економіки. Особливого значення набувають агломерації, як форми територіальної концентрації виробництва та різноманітних ресурсів, серед яких основними авторами вважаються інноваційні форми — кластери та креативні регіони. Процеси глобалізації формують новий міжнародний контекст розвитку регіонів. Слід погодитися з думкою, що висловлена у книзі, про необхідність активізації не тільки прикордонної торгівлі та інфраструктури, але й науково-технічного прикордонного співробітництва та спільної інноваційної діяльності. Особливу роль у розвитку транскордонного співробітництва відводиться регіональній інтеграції України з Росією. Оцінка структурних трансформацій суспільного виробництва у регіонах, вплив на них різних інститутів, дало можливість обґрунтувати необхідність цілеспрямованої політики держави щодо прогресивної зміни структурних параметрів виробництва та надати пропозиції з формування регіональної структурної політики.

У монографії обмірковуються питання можливих джерел та методів фінансування підприємств, які здійснюють структурні трансформації; способи підвищення гнучкості фінансової системи, що є необхідним саме у період трансформації; пріоритети розвитку великого промислового регіону, та акцентується увага на упровадженні інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону.

Сутність економічних перетворень відображають соціальні показники: якщо вони погіршуються, то в економіці протікають негативні процеси. Загострення значної кількості соціальних проблем впливає на добробут громадян, їх соціально-психологічне самопочуття. Значну увагу автори монографії приділяють розвитку соціальної відповідальності в Україні та відмічають, що „соціальна відповідальність не стала частиною стратегічного менеджменту більшості українських підприємств”. Заслужують на увагу запропоновані напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні, у створенні відповідних умов реалізації яких визначальною має бути роль держави.

Проблеми трансформації зовнішнього середовища та систем управління підприємствами висвітлюються у заключній частині монографії. Оцінюється вплив податкового реформування на формування стратегії розвитку підприємства. Обґрунтовується необхідність використання системного, ієрархічного та

ситуаційного підходу при її розробці. Авторами роботи запропоновано уніфіковану матричну модель діагностики діяльності підприємства та додаткові інструменти її побудови і використання з метою забезпечення високого рівня співставності, співвимірності результатів та створити базу для порівняльного аналізу. Деякі рекомендації стосуються питань обліку.

У якості зауваження слід вказати на те, що різнобічна спрямованість та зміст матеріалів монографії не дозволяють представити цільність усієї роботи. Слід було б обмежитися визначеною спрямованістю дослідження для більшої переконливості результатів.

В цілому слід зазначити, що монографія, яка рецензується, значно розширює коло економічних досліджень з питань нової якості соціально-економічного розвитку України. Новизна та оригінальність гіпотез та положень, що висуваються, неминуче передбачає їх дискусійність. Однак переконливість авторських аргументів підтверджує, що видання може стати базою для подальшого вивчення складних явищ та процесів у контексті структурних трансформацій. Вона, безперечно, буде заслуговувати на увагу наукових та практичних робітників, викладачів та студентів.

*І. П. Булеєв,
доктор економічних наук, професор,
заступник директора Інституту економіки
промисловості НАН України*